

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248614

การปรับแก้ทางเศรษฐกิจของชนชั้นเจ้านายในสังคมไทย
ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

นายอรุณวิทย์ เจริญวิทย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทางหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

600254560

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

248614

การปรับตัวทางเศรษฐกิจของชนชั้นเจ้านายในสังคมไทย
ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

นาย อรรถวิท เจริญเวียงเวชกิจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5 0 8 5 3 4 4 3 2 9

TRANSFORMATION OF THAI ELITE CLASS AFTER THE POLITICAL CHANGE IN 1932

Mr. Attavit Charoenveingvechkit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Political Economy

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การปรับตัวทางเศรษฐกิจของชนชั้นเจ้านายในสังคมไทย
ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

โดย

นาย อรรถวิท เจริญเวียงเวชกิจ

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์การเมือง

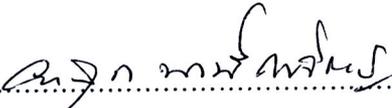
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ แล ดิลกวิทยรัตน์

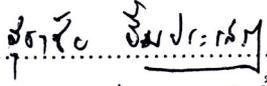
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ตีรณ พงศ์มพัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ แล ดิลกวิทยรัตน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. นัตถทิพย์ นาคสุตา)

อรรถวิท เจริญเวียงเวชกิจ : การปรับตัวทางเศรษฐกิจของชนชั้นเจ้านายในสังคมไทย
 ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 . (Transformation of Thai Elite Class
 after the Political Change in 1932) อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. แล ดิลกวิทย
 รัตน์, 143 หน้า.

248614

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชนชั้น
 เจ้านายนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ภายใต้คำถามสำคัญว่า ชนชั้นเจ้านายปรับวิถีหาเลี้ยง
 ชีพทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับพัฒนาการของระบบทุนนิยมไทยนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงระบอบ
 ปกครองอย่างไร โดยจากการศึกษาด้วยวิธีวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์พบว่า แม้หน้าที่รับ
 ราชการจะทำให้บรรดาเจ้านายเชื้อพระวงศ์ขาดโอกาสสั่งสมความชำนาญทางการค้าการลงทุน
 แต่เมื่อสูญเสียแหล่งเงินได้จากเงินปีและเงินเดือนราชการนับตั้งแต่รัฐบาลคณะราษฎรกำหนด
 ระเบียบจัดสรรงบประมาณแผ่นดินขึ้นใหม่ เจ้านายจำนวนหนึ่งจึงตัดสินใจพัฒนากิจกรรม
 การค้าการลงทุนขึ้น โดยนำปัจจัยการผลิตที่สะสมไว้ทั้งในรูปทรัพย์สินที่ไม่ก่อให้เกิด
 ผลตอบแทน และทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนเช่น ตลาด ห้องแถว ที่ดินปล่อยเช่าแก่ชาวนา
 มาบริหารจัดการใหม่เป็นทุนหรือต้นทุนผลิตสินค้าบริการต่างๆที่สอดคล้องกับอำนาจการบริโภค
 ที่เพิ่มสูงขึ้นอันเป็นผลจากกระบวนการกำหนดนโยบายพัฒนาประเทศเข้าสู่สมัยอุตสาหกรรมเสรี
 นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง.....ลายมือชื่อนิสิต.....
 ปีการศึกษา 2553.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5085344329 : MAJOR POLITICAL ECONOMY

KEYWORDS : ELITE CLASS / ECONOMIC TRANSFORMATION / THAI CAPITALISM

ATTAVIT CHAROENVEINGVECHKIT : TRANSFORMATION OF THAI ELITE CLASS AFTER THE POLITICAL CHANGE IN 1932, ADVISOR : ASSOC.PROF. LAE DILOKVIDHAYAERT, 143 pp.

248614

This research aims to study the economic transformation of the Thai elites since 1932 to answer the research question on how the Thai elites adjust their way of living in order to comply with the growing capitalism after the end of absolute monarchy. Utilizing historical analysis research methodology, the research reveals that the Thai elites lost their monthly and annual incomes due to the new government budget administration set by Kanaratsadon. Despite the lack of trade and investment expertise, members of ruling class developed trade and investment activities since then. They managed to capitalize their accumulated assets by renting out their markets, row houses and lands. Such transformation conforms with the rising in domestic demands resulted from the country's capitalist development policy whose goal is to lead Thailand into the liberal industrial period, after the World War II.

Field of Study : Political Economy

Academic Year : 2010

Student's Signature

Advisor's Signature

Attavit Charoenveingvechkit

Lae Dilokvidhayaert

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้อาจไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ หากขาดข้อเสนอแนะ ความช่วยเหลือ คำแนะนำ กำลังใจสนับสนุน โดยเฉพาะความอดทนในกระบวนการศึกษาที่ไม่ราบรื่นนักของผู้ทำวิทยานิพนธ์ จากรองศาสตราจารย์ แล คิลกวิทย์รัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ จักรกฤษณ์ นาคสุภา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้คอยซักถามความคืบหน้าของกระบวนการศึกษาและให้กำลังใจผู้ทำวิทยานิพนธ์ทุกครั้งที่พบปะ รวมถึง ศาสตราจารย์ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทธาชัย ยิ้มประเสริฐ ที่ยินดีสละเวลามาช่วยเป็นประธาน และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนั้น ยังใคร่ขอขอบพระคุณ ครอบครัวที่สนับสนุนให้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ศึกษาในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองอันเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้รับประสบการณ์การค้นคว้าทางวิชาการอย่างไม่เคยได้รับในระดับเดียวกันมาก่อน อีกทั้งเพื่อนพ้องทั้งที่จุฬา และธรรมศาสตร์และอื่นๆ ที่ให้กำลังใจและมาโดยตลอด สุดท้าย ผู้ทำวิทยานิพนธ์จำเป็นต้องขอบคุณตัวเอง ที่พยายามเอาชนะ อุปสรรค ความเหน็ดเหนื่อยที่แวะมาเยี่ยมเยียนอย่างไม่ขาดสายภายในตนเองตลอดช่วงเวลาเขียนวิทยานิพนธ์ แม้หลายครั้งจะแทบรู้สึกเหมือนเดินทางมาถึงทางตันที่ไม่อาจไปต่อ ได้ก็ตามที ถึงกระนั้น ตลอดเส้นทาง หรือการค้นพบเส้นทางเดินใหม่ๆ กลับทำให้ผู้ศึกษารู้สึกว่า นั่นเป็นคุณประโยชน์สูงสุดที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษา เคยให้ข้อคิดเห็นไว้ประมาณว่า “จะมีโอกาสสักกี่ครั้งที่ช่วงชีวิตของคนคนหนึ่ง(ถ้าไม่ใช่ นักวิชาการอาชีพ) จะตัดสินใจดำเนินการค้นคว้าศึกษาเชิงวิชาการเรื่องหนึ่งได้อย่างชนิดที่เรียกว่าทุ่มเทกำลังอย่างหนักหน่วง หากไม่ใช่ได้รับโอกาสทำวิทยานิพนธ์สักเล่มหนึ่ง”

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	3
1.3 ขอบเขตในการศึกษา.....	4
1.4 วิธีการวิจัย.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และวรรณกรรมปริทัศน์.....	6
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1.1 รูปแบบการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สมัยพัฒนาอุตสาหกรรมทางสังคม.....	6
2.1.2 ปัจจัยสนับสนุนการถือครองปัจจัยการผลิตและกลไกแสวงหาความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของชนชั้นศักดินา ระหว่างช่วงรอยต่อและหลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สมัยพัฒนาอุตสาหกรรม.....	13
2.1.3 วิวัฒนาการการเข้าสู่สมัยพัฒนาอุตสาหกรรมของสังคมไทย ภายหลังพ.ศ. 2475 : กระบวนการกำหนดกติกาการจัดวางบทบาทสถานะทางเศรษฐกิจของชนชั้นเจ้านายหลังผ่านพ้นสมัยศักดินา.....	20
2.2 วรรณกรรมปริทัศน์.....	22
บทที่ 3 ความเสื่อมถอยทางเศรษฐกิจของชนชั้นเจ้านาย ภายหลังเปลี่ยนแปลงระบอบปกครอง.....	26
3.1 ระบบเงินปีและเงินเดือนราชการของชนชั้นเจ้านายระหว่างปี พ.ศ. 2435 - พ.ศ. 2475: กลไกเศรษฐกิจที่รัฐสรรค้และผลิตซ้ำด้วยแรงสนับสนุนจากนโยบายปฏิรูปอำนาจ	

ปกครองแบบรวมศูนย์ในสมัยรัชกาลที่ 5.....	26
3.2 ปราบปรามการฉ้อโกงทางการเงินของเจ้านายภายใต้พระบรมราชโองการ	
ดำเนินการตัดลดรายจ่ายส่วนพระมหากษัตริย์	
เงินเดือนและเงินบำนาญของเจ้านาย.....	36
3.3 วิธีการค้าการลงทุนของชนชั้นเจ้านายในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์.....	49
บทที่ 4 กระบวนแสวงหารายได้ของกลุ่มคนในราชสกุลเจ้าภายใต้พลวัตระบบเศรษฐกิจ	
ทุนนิยมไทยนับตั้งแต่ หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองกระทั่งทศวรรษ 2550.....	59
4.1 กระบวนแสวงหาทุนทางเศรษฐกิจของบุคคลในราชสกุลวงศ์จักรี	
หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง.....	63
4.1.1 วิธีแสวงหาทุนทางเศรษฐกิจบนฐานทรัพย์สินที่เจ้านายสะสมไว้	
ก่อนเปลี่ยนแปลงระบอบปกครอง.....	67
4.1.2 วิธีแสวงหาทุนทางเศรษฐกิจจากแหล่งทรัพยากรภายนอก.....	73
4.2 วิวัฒนาการด้านการลงทุนทางธุรกิจของกลุ่มคนในราชสกุลเจ้า.....	84
4.2.1 การเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณ: ความหลากหลายทางการแสวงหาช่องทาง	
การลงทุนทางธุรกิจภายใต้ระบบทุนนิยมเสรี.....	86
4.2.2 การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ:	
ความพยายามบริหารจัดการทุนให้เกิดประสิทธิภาพ	
ทางการแสวงหาผลตอบแทนสูงสุด ภายใต้พัฒนาการทุนนิยมไทย.....	96
บทที่ 5 กระบวนคลี่คลายทางเศรษฐกิจของเจ้านายภายใต้พลวัตการกำหนดและบังคับใช้	
นโยบายเศรษฐกิจของไทย หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475.....	104
5.1 วิวาทะระหว่างคณะราษฎรกับราชสำนักภายใต้	
กระบวนกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ.....	106
5.2 พัฒนาการทุนนิยมไทยหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง :	
การก้าวกระโดดของอุปสงค์ความต้องการที่ดินในภาคธุรกิจ.....	117
5.3 พลวัตการเมืองไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2490 :	
ปัจจัยร่วมที่สนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจของฝ่ายราชสำนัก.....	127

บทสรุป.....	130
รายการอ้างอิง.....	135
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	143

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง3.1 เงินรายได้แผ่นดินปี พ.ศ. 2416 – พ.ศ. 2447.....	29
ตาราง3.2 ตำแหน่งเสนาบดีแรกเริ่มทั้ง 12 กระทรวงในสมัยรัชกาลที่ 5.....	30
ตาราง3.3 การจัดสรรงบประมาณมหาดทรัพย์เทียบเป็นร้อยละของงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2475-2485.....	41
ตาราง4.1 รายชื่อผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 10อันดับแรกในบริษัท ไทยประกันภัย จำกัด (มหาชน) ในปีพ.ศ. 2551.....	78
ตาราง5.1 ตารางรายได้ต่อกคนของประชากรในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ปี พ.ศ. 2527-2531.....	122
ตาราง5.2 สรุปผลการออกใบอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดิน ตั้งแต่ พ.ศ. 2517-2533.....	124